

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Rennert Women's Institute for Torah Studies

פרשת כי תשא

יישר כוחך ששיברת- על לחות ראשונים ושניים

בת שבע סמט

שמות פרק לב:

(טו) ויפן ויגד משה מן הקר ושני לחות העדת בגדו לחות כתבים משני עברייהם מזה ומזה הם כתבים:
(טז) והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת:

...

(יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה ויגרא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו מידיו את הלחת וישבר אתם פחת הקר:

שמות פרק לד, פסוק א:

ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לחות אבנים פראשנים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פז עמוד א:

דתניא: שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו: הוסיף יום אחד מדעתו, ופירש מן האשה, ושבר את הלוחות.
.... שבר את הלוחות. מאי דריש? אמר: ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות, אמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו, התורה כולה [כאן], וישראל משומדים - על אחת כמה וכמה! ומנלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו - שנאמר אשר שברת ואמר ריש לקיש: יישר כחך ששיברת.

דברים פרק לד, י-יב:

ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

רש"י דברים פרק לד פסוק יב:

ולכל היד החזקה - שקבל את התורה בלוחות בידיו: ולכל המורא הגדול - נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא: לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (לעיל ט יז) "ואשברם לעיניכם", והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר: "אשר שברת" (שמות לד א) - יישר כחך ששברת.

אמרי אמת שמות פרשת כי תשא:

י"ג מדות הרחמים יש להם שייכות ללוחות האחרונות כי על ידם נתעוררו י"ג המדות כדאיתא (עבודת ישראל פרי' מקץ בפסוק הן כסף) שיי"ג מדות הרחמים הם כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, והראה לו הקדוש ברוך הוא למשה דרך שעל ידי התורה יכולין לעורר רחמים, גוף התורה הוא אש דת כדאיתא (שורש הדבר זוה"ק ח"ב קכב א) שהתורה על דינא קיימא, אולם על ידי שמתייגעין בקל וחומר ובגזירה שוה יכולין לעורר רחמים. ...
הלוחות הראשונות היו אש דת, אש אוכלת (עי' יומא כא ב), דין, והלוחות האחרונות היו רחמים ועל זה איתא (שבת פז א) אשר שברת יישר כחך ששיברת.

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Rennert Women's Institute for Torah Studies

... העולם גם כן נברא כך דאיתא (בר"ר יב טו) שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, ולא היה זה שינוי אלא שכך הוא הסדר המיוסד והיינו דאיתא (שם א ב) מביט בתורה ובורא את העולם.

בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה יב סימן טו:

ה' אלהים, למלך שהיו לו כוסות ריקים אמר המלך אם אני נותן לתוכן חמין הם מתבקעין, צונן הם מקריסין, ומה עשה המלך ערב חמין בצונן ונתן בהם ועמדו, כך אמר הקדוש ברוך הוא אם בורא אני את העולם במדת הרחמים הוי חטייה סגיאי, במדת הדין היאך העולם יכול לעמוד, אלא הרי אני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים, והלואי יעמוד.

מאור ושמש דברים פרשת וזאת הברכה:

עוד יאמר ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. פירש רש"י: לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (דברים ט יז) וְאַשְׁפְּרֶם לְעֵינֵיכֶם, והסכימה דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת. הנה ידוע שתורתנו הקדושה נעוץ סופה בתחילתה, ויראה לרמוז בזה על פי מה שיש להבין על מאמר חכמינו ז"ל שדרשו יישר כחך ששברת ומה הוא היישר כח. אמנם הנה ידוע מאמרם ז"ל (מכות כד א) ש'אנכי ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענו. וביאור הדבר, שהלוחות הראשונות ניתנו בבחינת יראה ופחד אשר לא היה באפשרי שיתקיימו ישראל בבחינה זו, כמאמר הכתוב (שמות כ טז) דַּבֵּר אֶתְּהָ עִמּוֹנִי וְנִשְׁמָעָה וְאֵל דַּבֵּר עִמּוֹנֵי אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת. והלוחות האחרונות ניתנו בבחינת אהבה ובימי רצון. ולכן שיבר הלוחות הראשונות - מפני שידע שלא יהיה אפשר להתקיים בבחינה זו. וכן דרשו חז"ל (בר"ר יב טו) גבי בריאת העולם שביקש הקדוש ברוך הוא לבראו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים וכו', וכן נמי גבי הלוחות.

....

וזהו ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל - ששיבר את הלוחות, הוא משום בראשית ברא אלהים, שהלוחות הראשונות נבראו במדת הדין, ולכן אמר לו השם יתברך יישר כחך ששברת כנ"ל, והבן.

שם משמאל שמות פרשת תשא:

והיינו כי הלוחות היו בהם פנימיות וחיצוניות, פנימיות הלוחות היו האותיות שהיו אורות רוחניים כמו נשמה לגוף, וחיצוניות הלוחות היא האבנים שהיו נושאים להאותיות כמו גוף הנושא את הנשמה. וכמו שהחטא הי רק בחיצוניותם היתה שבירת הלוחות נמי רק בחיצוניותם, אבל האורות הרוחניים שהיו בהם כנשמה בגוף לא נשתברו ולא נתבטלו, אלא האותיות פורחות כמו נשמה שיצאה מהגוף, ומ"מ מאחר שמשם זכה בהם עבור ישראל, אף שפרחו מהאבנים, עדיין נשאר של ישראל, אלא שהיו תלויות באויר השמים בלתי נושא עד שנפסלו הלוחות האחרונים וחזרו אותן האותיות בעצמן ונחקקו על הלוחות. ובזה מדויק לשון הכתוב שנאמר בלוחות האחרונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת, ולא כתיב כדברים אשר היו אלא את הדברים שמשמע שלא אחרים כדוגמתן היו אלא אותם בעצמם שפרחו מן הלוחות הראשונים חזרו ונחקקו על הלוחות האחרונים [ואחרי שזכינו בדברים האלה מצאנום ג"כ באלשיך, וברוך ה' שהנחני בדרך אמת] שהרי כבר זכו בהם ישראל כנ"ל, והפרש שבין הלוחות הראשונים לבין האחרונים

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננערט
The Sadie Rennert Women's Institute for Torah Studies

ה"י רק בגוף הלוחות שהם האבנים, שהראשונים היו מעשה שמים, ובמק"א כתבנו שהיו רוחניים, לעומת האחרונים שהיו מעשה משה שלא היו כ"כ רוחניים כמו הראשונים:

"רחמנא דענין לתבירי ליבא- ענינן"